

Asia: VN/9183/2021

Edustajakannedirektiivin täytäntöönpano

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunnon antaja: Tietosuojavaltuutettu Anu Talus ja asian esittelijä ylitarkastaja Mari-Ilona Korhonen

Oikeusministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta lausuntoa työryhmän mietinnöstä, joka sisältää ehdotuksen tarpeellisista säännöksistä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/1828 kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavien edustajakanteiden ja direktiivin 2009/22/EY kumoamisen (myöhemmin edustajakannedirektiivi) täytäntöönpanemiseksi. Työryhmän ehdotus on laadittu hallituksen esityksen muotoon.

Kiitän mahdollisuudesta lausua asiassa. Tietosuojavaltuutetun toimistoa on kuultu asian valmistelun aikaisemmassa vaiheessa. Katson, että aiemmin esittämäni huomiot on otettu mietinnössä huomioon.

Esityksen mukaan edustajakannedirektiivin mukaisista kieltotoimenpiteitä koskevista edustajakanteista säädettäisiin uudessa edustajakannelaissa (laki kieltotoimenpiteitä koskevasta edustajakanteesta) ja hyvitystoimenpiteitä koskeva sääntely puolestaan sisällytettäisiin ryhmäkannelakiin.

Edustajakanteita koskevassa esityksessä ehdotetaan tietosuojavaltuutetun toimiston nimeämistä oikeutetuksi yksiköksi. Esityksen mukaan uusi laki ja siten uusi toimivaltuus ei rajoittaisi muun lainsäädännön mukaisten kieltojen ja vastaavien toimenpiteiden määräämistä. Edustajakannelain mukaisen kiellon määrääminen tulisi siten vaihtoehtona sovellettavaksi muun kuluttajien yhteisiä etuja suojaavan lainsäädännön rinnalle.

Tietosuojavaltuutetun toimistolle on säädetty yleisessä tietosuoja-asetuksessa hyvin kattavat toimivaltuudet, mukaan lukien toimivalta asettaa väliaikainen tai pysyvä käsittelykielto (yleinen

tietosuoja-asetus 58 artikla 2 kohta f alakohta). Tietosuojavaltuutetulla on mainittu toimivalta myös rajatylittävissä asioissa. Katson, että edustajakannelain mukainen toimivalta toimia oikeutettuna yksikkönä ei muuttaisi tietosuojavaltuutetun toimiston toimivaltaa yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen osalta.

Mitä tulee muihin edustajakannedirektiivin liitteessä I lueteltuihin säädöksiin, joita tietosuojavaltuutetun toimisto toiminnassaan valvoo, tietosuojavaltuutetun toimiston toimivalta sinänsä laajenisi. Esimerkiksi sähköisen viestinnän tietosuojalain (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) 300 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutetulla on toimivalta antaa huomautus tai määräys muuttaa toimintaa sähköisen viestinnän tietosuojalain vastaisesta toiminnasta siltä osin kuin rikkominen on koskenut mainitun lain 305 §:n mukaisia tietosuojavaltuutetun valvontavallan alle kuuluvia säännöksiä. Edustaja-kannelain mukaan tietosuojavaltuutetun toimistolla olisi oikeutettuna yksikkönä oikeus saattaa esimerkiksi suoramarkkinointia koskeva kieltokanne vireille markkinaoikeudessa.

Katson kuitenkin, että edustajakannelain mukainen kieltokanteen nostaminen ei ole ensisijainen keino muihin tietosuojavaltuutetun toimiston toimivaltuuksiin nähden.

Ryhmäkannelaista ei puolestaan johtuisi uusia toimivaltuuksia tietosuojavaltuutetun toimistolle. Esityksen mukaan viranomaisista vain kuluttaja-asiamies nimettäisiin ryhmäkannelaissa kanneoikeuden omaavaksi oikeutetuksi yksiköksi valvontavaltaansa kuuluvissa asioissa. Esityksessä ei siten ehdoteta tietosuojavaltuutetun toimiston nimeämistä ryhmäkannelaissa kanneoikeuden omaavaksi oikeutetuksi yksiköksi. Pidän erittäin hyvänä sitä, ettei tietosuojavaltuutetun toimisto toimisi ryhmäkanteiden osalta oikeutettuna yksikkönä, sillä tietosuojavaltuutetun toimisto ei varsinaisesti toimi kuluttajien oikeuksien ajajana vaan tietosuojavaltuutetun toimisto toimii valvovana viranomaisena, jonka tehtäviin kuuluu myös rekisterinpitäjän ohjeistus ja neuvonta.

Esityksen mukaan kuluttaja-asiamiehen toimivalta nostaa ryhmäkanne perustuisi kuitenkin vain sellaisen säädöksen vastaiseen menettelyyn, joka kuuluu kuluttaja-asiamiehen valvontavaltaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että tietosuoja koskeissa asioissa kanneoikeus voisi olla oikeusministeriön nimeämällä oikeutetulla yksiköllä, joka voisi olla esimerkiksi kansalaisjärjestö.

Katson kuitenkin, että tuomioistuimen tulisi pyytää tietosuojavaltuutetun toimistolta lausunto sillä ratkaistavana olevissa hyvitystoimenpiteitä koskeissa asioissa, joissa on kyse tietosuojavaltuutetun valvontavaltaan kuuluvasta asiasta. Lausunnon pyytäminen ei kuitenkaan ole mielestäni tarpeen asioissa, joissa tietosuojavaltuutetun toimisto on jo antanut päätöksen ja siten arvioinut esimerkiksi yleisen tietosuoja-asetuksen noudattamista. Nähdäkseni lausunnon antaminen ei vaikuttaisi merkittävästi tietosuojavaltuutetun toimiston resursseihin. Tätä on kuitenkin vaikea arvioida tässä vaiheessa, sillä mainittu oikeus hakea esimerkiksi vahingonkorvausta rekisterinpitäjänä toimivan elinkeinonharjoittajan yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisten säännösten rikkomisesta olisi uusi. Asialla voi olla myös huomattavaa taloudellista merkitystä.

Lopuksi kiinnitän huomiota esityksessä ehdotettuun järjestön oikeuteen toimia oikeutettuna yksikkönä. Nähdäkseni jatkotyössä tulisi vielä arvioida, mikä nyt esitetyn suhde on yleisen tietosuojasetuksen 80 artiklan 2 kohdan mukaiseen menettelyyn, jonka mukaan "[j]äsenvaltiot voivat säätää, että tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla elimillä, järjestöillä tai yhdistyksillä on oltava rekisteröidyn valtuutuksesta riippumatta oikeus tehdä kyseisessä jäsenvaltiossa valitus 77 artiklan nojalla toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle ja oikeus käyttää 78 ja 79 artiklassa tarkoitettuja oikeuksiaan, jos ne katsovat, että tähän asetukseen perustuvia rekisteröidyn oikeuksia on loukattu käsittelyssä."

Korhonen Mari-Ilona
Tietosuojavaltuutetun toimisto